

535

Batre

(ALDC, IV, 835. *Batre*)

El concepte *batre* es refereix a ‘colpejar repetidament la collita de cereals, a cops de peu d’animals (*a patacs* 93) o amb instruments mecànics, per tal de separar el gra de la palla’. *Batre*, que és el significat general, deriva del llat. vg. BATTĒRE (< llat. cl. BATTUERE), que de ‘colpejar la cara d’algú’ i a través de ‘colpejar repetidament’ va passar a ‘batre’; var. *abatre* 61, 157, amb vocal protètica; *bàtrer* 176, amb *-r* analògica d’infiniutius com *tòrcer*, *prémer*, etc. *Mallar* és un der. de *mall* (< llat. MALLEUS ‘martell; mall’), que significava ‘batre, colpejar amb un mall’ i que es va estendre a ‘batre cereals’; podria ser també resultat d’un llat. vg. *MALLEARE, atesos els congèneres cast. *majar*, oc. *malhar*, port. *malhar*, gall. *mallar*; n’és un der. *esmallucar* 93 (no DCVB ni DECat), compost de *mall*, del prefix *es-* (< EX-) i de l’infix *-uc-* (com *espellucar*, *tallucar*), que dona un valor intensiu al lexema.

Trillar ofereix una evolució del seu ascendent llatí TRIBULARE que no ha conegut el tractament *-BL- > -ul-*, propi del cat. (cf. SIBILARE > *siular*, *xiular*), i per això el DECat l’atribueix

a mossarabisme; tanmateix, atès que el mot ocupa punts del val. i de la franja ponentina i que no es documenta abans del s. XV, cal pensar més aviat en un manlleu a l’arag. o al cast., on té una àrea àmplia i ja hi té vida des del s. XI (veg. mapa 538 i Veny, 2008), *triurar* 85 ← logudorès *triulare* (< llat. TRIBULARE), amb rotacisme de *l*.

Altres mots: *rollar* 115 ← arag.; *escarriar* 88, var. de *escarrar*, d’origen poc clar, potser del fràncic SKERRAN/SKARRAN ‘rascar, gratar’ o de motivació onomatopeica; *fer l’erada* 163, és a dir, anar batent les garbes de la garbera; i *fer serrat* 156.

Batre és un mot gairebé universal del cat., atestat des del s. XIII, que, només en àrees marginals, ha conegut la competència de *trillar*, de procedència hispànica com sembla abonar-ho la cronologia, la geolingüística i la convivència *trillar/batre* en diverses poblacions (95, 115, 118, 157, 161, 165, 181, 187). *Mallar* només es concentra en parlarès i ribagorçà, compartit amb l’aragonès.

Són mots normatius *batre*, *trillar* i *mallar*, des del DG1, 1932.

